

УДК 340.1

*Вячеслав Юрійович Васецький,  
науковий співробітник  
відділу теорії держави і права  
Інституту держави і права  
імені В. М. Корецького НАН України,  
кандидат юридичних наук  
ORCID: 0000-0001-5595-5291*

## РЕТРОСПЕКТИВНІ АНАЛОГІЇ І СУЧАСНІ ПОДІЇ В УКРАЇНІ ЯК ВИТОКИ ПРАВОТВОРЧОСТІ

**Постановка проблеми.** Війна, що розв'язана РФ проти України, жахлива за своєю суттю, має багатовимірний характер. Події, що відбуваються в Україні, мають історичні, соціальні, правові, моральні, загальнолюдські та інші виміри. Від агресії потерпає передусім наш народ і наша держава, однак події мають не тільки суто український масштаб. Безпосередню небезпеку відчувають європейські країни, особливо ті, що межують з Україною, які до 1997 року не входили до блоку НАТО і щодо яких 17 грудня 2021 року РФ висловила «ультиматум» стосовно нового, за версією РФ, поділу сфер впливу [1].

Війна зачепила й інші високорозвинені європейські країни, а також США, Канаду та багато інших країн у всьому світі. Можна стверджувати, що своєю агресією РФ, як держава з другим за потужністю ядерним потенціалом, поставила світ на межу катастрофи. Відчуваючи світову небезпеку і свою відповідальність, багато країн всіляко підтримують Україну. Країни великої сімки G7 прямо заявили про повну підтримку незалежності, територіальної цілісності та суверенітету України. Відповідно до міжнародного права, зокрема Статуту ООН, Україна має законне право захищатися від російської агресії та відновити повний контроль над своєю територією в межах міжнародно визнаних кордонів [2].

Війна проти України виявила величезний пласт проблем щодо безпеки, стабільності миру у світовому масштабі, дієздатності існуючих міжнародних органів і об'єднань виконати свої функції щодо забезпечення миру на планеті і в країнах, які зазнали агресії. Про таку постановку проблеми зазначають багато політиків та дійових осіб. О. Скрипнюк прямо підсумовує: «...перехід російсько-української війни до повномасштабної стадії, що до того ж характеризується брутальним порушенням державою-агресором основоположних засад як «права Женеви», так і «права Гааги», свідчить про неефективність універсальної системи підтримання миру та безпеки в рамках ООН, кризи якої можна порівняти з кризою системи Ліги Націй напередодні Другої світової війни... Проте все більшої актуальності набуває питання пошуку контурів нового міжнародного правопорядку, який має прийти на зміну існуючому. Відповідно Організація Об'єднаних Націй має або реформуватися з тим, щоб бути в змозі належним чином виконувати своє головне статутне завдання – забезпечувати міжнародний мир та безпеку, або остаточно втратити своє значення як система колективної безпеки, бути, по суті, заміненою регіональними безпековими альянсами, як, наприклад, НАТО або іншого новоствореного блоку під егідою Сполученого Королівства та перетворитися на дискусійний клуб, позбавлений реального впливу на розв'язання безпекових питань» [3, с. 21].

Виходячи з цих позицій, актуальною проблемою є пошук необхідних змін у правовій сфері для забезпечення міжнародного миру та безпеки як у міжнародних інституціях, так і в національному законодавстві окремих держав, передусім України як держави, що потерпає від агресії. Тому доцільним є звернення до історичних аналогій щодо створення організацій, які мали на меті протидіяти жахливим подіям.

**Метою статті** є дослідження на прикладі історичних аналогій правових чинників діяльності міжнародних організацій колективної безпеки, насамперед Ліги Націй і Організації Об'єднаних Націй, які не дали змоги запобігти масштабним воєнним конфліктам правлячих режимів окремих

країн – Другої світової війни та повномасштабного вторгнення РФ на територію України, а також констатування та доведення необхідності відповідного реформування в правовій сфері в напрямі колективної безпеки, що потребує наполегливої багатогранної правотворчої діяльності, у тому числі в Україні, що потерпає від агресії.

**Основні результати дослідження.** Результати нинішніх жаклих подій в Україні, що не залишили осторонь багато країн світу, в історичному аспекті мають чимало аналогій, які дають уявлення про правові наслідки пережитої трагедії. Суттєві зміни стосуються як перебудови карти тієї частини світу, де відбувалися події, звичайно, на користь країн-переможців, так і змін щодо встановлення відповідного правового статусу післявоєнного облаштування взаємовідносин між країнами та внутрішньодержавної законодавчої бази.

Треба зазначити, що питання гарантування миру, нехай і лише на певний час і в певному місті, існували ще в стародавні часи. Є. Ромінський, досліджуючи основні принципи та найважливіші риси мирних міжкнязівських договорів у Давній Русі, дійшов висновку про значення уроків, які сьогодні можна запозичити з практики мирних угод середньовічної України, зокрема, принцип про неможливість міцного миру без договору, якого міцно тримаються обидві сторони. Мир не може фіксувати ситуацію невизначеності, адже такий мир знову повернеться до війни, немає договору – немає миру, бо його нікому гарантувати [4, с. 294]. Найважливіші уроки, які сьогодні можна запозичити з практики мирних угод середньовічної України, це звернення до їх основ – не може бути міцного миру без договору, якого міцно тримаються обидві сторони.

Як приклад, з точки зору своєї значущості й довгострокового впливу на розвиток соціально-правових інститутів у середньовічній історії Європи можна навести підписання Вестфальського миру 1648 року, яким закінчилася Тридцятилітня війна в Європі – один із найжакливіших європейських конфліктів [5, с. 135–136]. За договором, констатувалася поразка Священної Римської імперії, католицької церкви та Іспанії, а переможцями стали Франція, Швеція і певною мірою Англія [6, с. 260–261]. З точки зору питання, що розглядається, суттєвою є низка положень доктринального характеру. В. Денисов відзначає, зокрема, такі принципи: державний суверенітет як загальновизнана юридична категорія; гарантії для підтримання миру, що відчутно вплинуло на майбутній розвиток Європи, згідно зі ст. 123 Мюнстерського договору ухвалений мир повинен залишатися у силі, а його учасники «зобов'язуються підтримувати і захищати всі статті в цілому та кожну окремо»; ідеї єдиної міжнародної християнської спільноти було протиставлено ідею суверенітету і незалежності кожної держави; Вестфальський мир, виходячи з принципу рівноправності, поширив свою дію на монархічні і республіканські держави. Автор зазначає, що наступними віхами цього процесу стали Віденський конгрес 1815 року, Версальський мирний договір 1919 року, Ліга Націй, Пакт Бріана – Келлога 1928 року (Паризький пакт) та Організація Об'єднаних Націй [7, с. 349–351].

Результатом Віденського конгресу 1814–1815 років, після розгрому наполеонівської Франції, під гаслом повернення на континент миру і спокою стало перекроювання політичної карти континентальної Європи та відновлення монархій [8, с. 80–81].

У Новітній історії Ліга Націй була створена у відповідь на потребу встановлення системи безпеки, відновлення правових відносин в умовах, що склалися після Першої світової війни. Це, по суті, була перша спроба заснувати міжнародний механізм запобігання збройним конфліктам і збереження миру та безпеки у світі [9, с. 487]. Основним ініціатором і розробником головних принципів майбутнього міжнародного інституту був президент США В. Вільсон. У січні 1919 р. на засіданні Паризької мирної конференції державами-переможцями у війні було створено комісію на чолі з В. Вільсоном для розробки проєкту організації та підготовки Статуту Ліги Націй. 28 квітня 1919 року був ухвалений текст Статуту з 26 статей [10]. Статут був включений до Версальського мирного договору 1919 року і набув чинності 10 січня 1920 року.

Основні органи Ліги Націй перебували у Швейцарії у місті Женеві. Основними органами були Асамблея, Рада Ліги Націй і Секретаріат на чолі з Генеральним секретарем. Крім того, при Лізі Націй діяли Міжнародна організація праці, Постійна палата міжнародного суду в Гаазі, Організація охорони здоров'я. Ліга Націй створила «мандатну систему» для міжнародного управління несамо-врядними територіями та нагляду за державами, що здійснюють таке управління [11, с. 578].

Статут Ліги Націй спочатку підписали 44 держави, згодом їх кількість збільшилася до 52. Рада Ліги Націй складалася з чотирьох постійних членів (Велика Британія, Французька Республіка, Ко-

ролівство Італія, Японська імперія) та чотирьох непостійних, які щорічно переобиралися. Асамблеї Ліги Націй скликалися щорічно. Суттєвою обставиною стосовно потенційної неефективності діяльності Ліги Націй було те, що всі рішення Асамблеї і Ради приймалися одноголосно, за винятком процедурних питань.

Дослідники у галузі історії і права акцентують увагу як на позитивних, так і негативних результатах діяльності Ліги Націй. У міжвоєнний період протягом 1919–1929 років Ліга Націй мала певний політичний успіх. Її зусиллями було врегульовано 30 міжнародних конфліктів, серед яких – урегулювання територіальних суперечок між Швецією та Фінляндією (проблема Аландських островів), Польщею та Литвою, Грецією та Болгарією, Албанією і Югославією, Іраком та ін. У вересні 1933 року на закритому засіданні Ради Ліги Націй було розглянуто питання про голод в Україні. Ліга Націй також була однією з перших у світі гуманітарних організацій: встановила єдині стандарти щодо умов праці, надавала допомогу біженцям, протидіяла рабству і торгівлі наркотиками, боролася з голодом, сприяла побудові транспортних коридорів та комунікаційних мереж, а також надавала фінансову допомогу деяким країнам-членам. Окрім того, завдяки зусиллям Ліги Націй у 1920-х роках був розроблений Женевський протокол, який мав на меті обмеження використання хімічної та біологічної зброї [12, с. 8].

Поряд із численним здобутками Ліги Націй були суттєві невдачі, які були пов'язані передусім з неспроможністю реалізувати запропоновані принципи своєї діяльності. Криза діяльності Ліги Націй особливо яскраво проявилася після провалу міжнародної конференції з роззброєння, коли Німеччина та Японська імперія в 1933 році вийшли з її складу. Безпомічність Ліги Націй проявилася при обговоренні скарг на італійську агресію проти Ефіопської імперії (1935–1936 рр.), радянську агресію проти Фінляндії 1939–1940 років, за що Радянський Союз був виключений з організації. СРСР використовував її не стільки для реального вирішення міжнародних конфліктів, а як трибуну для політичної пропаганди [13]. Помилковою виявилася політика «умиротворення» агресора (Мюнхенська змова 1938 р.), в ході якої чотири держави де-факто вирішили долю Чехословаччини «дипломатичним» шляхом.

Слабкість Ліги Націй як інструменту підтримання миру зумовлювалася деякою мірою самим Статутом організації, що виявилось, зокрема, необхідністю згоди всіх членів організації для застосування заходів проти агресора. Такі рішення блокувалися через неголосування певних держав-членів. У результаті Ліга Націй не змогла вжити ефективних заходів проти агресії Німеччини, Італії та Японії, що призвело до розв'язання Другої світової війни. Формально Ліга Націй припинила свою діяльність у 1946 році, хоча фактично перестала функціонувати ще на початку Другої світової війни [9, с. 487].

Нежиттєздатність Ліги Націй і її неспроможність запобігти Другій світовій війні поставили перед державами, що протистояли у цій війні агресії Німеччини та інших держав гітлерівської коаліції, завдання створення нової організації для підтримання миру і співробітництва між державами. Таке завдання, починаючи з 1941 року, докладно обговорювалося й розроблялося передусім державами антигітлерівської коаліції: на Московській конференції міністрів закордонних справ Англії, Китаю, СРСР і США з 19 жовтня по 3 листопада 1943 року; на Тегеранській конференції керівників США, СРСР та Об'єднаного Королівства 1 грудня 1943 року; на конференції в Думбартон-Оксі з 21 серпня по 28 вересня та з 29 вересня по 7 жовтня 1944 року; на Ялтинській конференції з 4 по 11 лютого 1945 року. Результати наполегливої роботи лягли в основу Статуту ООН, розробленого на Конференції у м. Сан-Франциско, у якій взяли участь 50 держав, у тому числі й Україна. Статут було підписано 26 червня 1945 року. Офіційно ООН почала функціонувати 24 жовтня 1945 року, і ця дата відзначається як День Організації Об'єднаних Націй [14, с. 55–63]. У ст. 1 Статуту містяться цілі організації, які безпосередньо включають підтримання міжнародного миру і безпеки. Представник УРСР голосував у Першому комітеті, де були розроблені Преамбула і глава 1 «Цілі та принципи» Статуту. Адміністративна структура ООН налічує шість головних органів: це Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна і соціальна рада, Рада з опіки, Міжнародний суд і Секретаріат.

У діяльності ООН налічується багато здобутків у напрямі припинення локальних війн, роззброєння, мирного врегулювання територіальних конфліктів, а також сприяння транснаціональному співробітництву в галузях економіки, культури та екології. Серед найбільш значущих документів, що розроблені в рамках організації, такі: Загальна декларація прав людини 1948 року,

Декларація про принципи міжнародного права 1970 року, Конвенція ООН про права дитини 1989 року, Рамкова конвенція ООН зі зміни клімату 1992 року, Паризька угода 2015 року, Договір про заборону ядерної зброї 2017 року тощо [12, с. 9].

Рада Безпеки ООН – орган, який несе головну відповідальність за підтримання міжнародного миру і безпеки. Вона складається з 15 членів, з яких 5 – постійні: Велика Британія, Китай, РФ, США та Франція. Рішення приймаються не менш як 9 голосами, у тому числі голосами всіх 5 постійних членів [15, с. 301–304]. Ця обставина, як показала практика, продемонструвала певну обмеженість можливостей при врегулюванні та ліквідації міжнародних, міжнаціональних і між-державних конфліктів. Слабкістю Ради Безпеки є те, що в кожного її постійного члена є право вето, яким вони нерідко зловживають. Особливо ганебно це проявилось у час агресії РФ проти України. Питання агресії, акти геноциду, військові злочини постійно виносяться на обговорення Ради Безпеки, але жодного рішення цей орган ухвалити не може через накладання вето з боку саме країни-агресора – РФ.

Ситуація набула зовсім абсурдного характеру в квітні 2023 року, коли у Раді Безпеки за умовами черговості головування перейшло до РФ. Цей факт зі всією очевидністю поставив питання про необхідність кардинальних змін у діяльності, представництві і правил прийняття рішень цим міжнародним органом. Про це з усією визначеністю заявив Президент України Володимир Зеленський у зверненні від 1 квітня 2023 року: «На жаль, ми маємо й новину очевидно абсурдну й деструктивну. Сьогодні держава-терорист почала головувати в Раді Безпеки ООН. Учора російська армія вбила ще одну українську дитину – п'ятимісячного хлопчика, його звали Данило... І при цьому Росія головує в Радбезі ООН. Складно уявити щось таке, що більше доводить повне банкрутство таких інституцій. Немає такої форми терору, який ще не був би здійснений РФ. І не буде такої причини, яка зупинить реформу глобальних інституцій, зокрема Радбезу ООН. Реформу, яка, очевидно, назріла – щоб держава-терорист і будь-яка інша держава, яка хоче бути терористом, не могла зруйнувати мир. Терористи повинні програти, повинні відповідати за терор, а не головувати будь-де» [16].

Реформування міжнародних інституцій відобразиться також і в національному законодавстві конкретних країн. Оскільки саме Україна нині потерпає від агресії РФ, то насамперед вона зацікавлена в таких змінах. Які саме будуть ці зміни нині передбачити складно, але факт реформування в правовій сфері в цьому напрямі є очевидним.

**Висновки.** Війна, що розв'язана РФ проти України, виявила величезний пласт проблем щодо безпеки, стабільності миру у світовому масштабі, дієздатності існуючих міжнародних органів виконати свої функції щодо забезпечення миру на планеті й у країнах, які зазнали агресії. Приклад історичних аналогій показав, що міжнародні організації колективної безпеки, передусім Ліга Націй і Організація Об'єднаних Націй виявилися неспроможними запобігти масштабним воєнним конфліктам – Другій світовій війні та агресії РФ проти України.

Події, які відбуваються нині в Україні і світі, свідчать, що після перемоги України можна очікувати суттєвих змін щодо вдосконалення правопорядку, але з урахуванням досвіду, якого набуває світове співтовариство в напрямі змін у діяльності, представництві і правил прийняття рішень реформованими органами, що виконують функції безпеки у світі.

Уявляється необхідним в Україні, незважаючи на воєнний стан, кровопролитні бої, важкі втрати, вже тепер приділяти увагу проведенню складної правотворчої роботи щодо створення в майбутньому умов недопущення таких жахливих подій, а також знаходження шляхів з відсторонення РФ від впливу на рішення міжнародних органів.

#### Список використаних джерел

1. Москва передала США проект договору о нерасширении НАТО на восток. Украина упоминается отдельно. *BBC News*. Русская служба. 17.12.2021. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-59691037>.
2. Заява лідерів країн «Великої сімки» (G7) стосовно ситуації в Україні. *U.S. Embassy in Ukraine*. 11.10.2022. Переклад з англійської. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/g7-statement-on-ukraine-11-october-2022>.
3. Скрипнюк О. В. Міжнародно-правова допомога Україні в боротьбі проти російської агресії. *Альманах права*. Актуальні проблеми правового розвитку в умовах війни та післявоєнної відбудови держави. Вип. 13. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2022. С. 13–22.
4. Ромінський Є. В. Питання миру в середньовічних вітчизняних міжнародних та міжкнязівських договорах. *Альманах права*. Актуальні проблеми правового розвитку в умовах війни та післявоєнної відбудови держави. Вип. 13. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2022. С. 291–296.

5. Савчук К. О. Тридцятилітня війна 1618–48. *Юридична енциклопедія*: в 6-ти т. Т. 6 / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ: Укр. енцикл., 2004. 768 с.
6. Дмитрієв А. І. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право: монографія / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київський університет права. Київ, 2001. 426 с.
7. Денисов В. Н. Вестфальський мир 1648. *Юридична енциклопедія*: в 6-ти т. Т. 1 / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ: Укр. енцикл., 1998. 672 с.
8. Мустафін О. Справжня історія пізнього Нового часу. Харків: Фоліо, 2017. 428 с.
9. Микієвич М. М. Ліга Націй. *Юридична енциклопедія*: в 6-ти т. Т. 3 / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ: Укр. енцикл., 2001. 792 с.
10. League of Nations – international organization. *Encyclopaedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/League-of-Nations>.
11. Колісниченко К. С. Особливості мандатної системи Ліги Націй в умовах універсального міжнародного правопорядку у період між двома світовими війнами. *Держава і право*: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2010. Вип. 48. С. 578–583.
12. Лісогорова К., Свістун Д. Від Ліги Націй до ООН: історія становлення універсальних міжнародних організацій колективної безпеки. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. № 3 (23). С. 5–11. DOI: 10.35774/app2020.03.005.
13. Ліга Націй. *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Ліга\\_Націй](https://uk.wikipedia.org/wiki/Ліга_Націй).
14. Миронюк Н. Д. Міжнародно-політичні аспекти створення Організації Об'єднаних Націй. *Вісник Львівського університету*. Серія міжнародні відносини. 2008. № 25. С. 54–63.
15. Денисов В. Н. Організація Об'єднаних Націй. *Юридична енциклопедія*: в 6-ти т. Т. 4 / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ: Укр. енцикл., 2002. 720 с.
16. Росія з 1 квітня почала головувати в Раді безпеки ООН. *Українська правда*. 01.04.2023. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/04/1/7159030/>

## References

1. Moskva peredala SSHA proekt dohovora o nerasshyrenny NATO na vostok. *Ukrayna upomynaetsia ot delno. BBC News*. Russkaia sluzhba. 17.12.2021. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-59691037>.
2. Zaiava lideriv krain «Velykoi simky» (G7) stosovno sytuatsii v Ukraini. *U.S. Embassy in Ukraine*. 11.10.2022. Pereklad z anhliiskoi. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/g7-statement-on-ukraine-11-october-2022>.
3. Skrypniuk O. V. Mizhnarodno-pravova dopomoha Ukraini v borotbi proty rosiiskoi ahresii. *Almanakh prava*. Aktualni problemy pravovoho rozvytku v umovakh viiny ta pisliavoiennoi vidbudovy derzhavy. Vyp. 13. Kyiv: Institut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2022. S. 13–22.
4. Rominskiy Ye. V. Pytannia myru v serednovichnykh vitchyzniannykh mizhnarodnykh ta mizhkniazivskykh dohovorakh. *Almanakh prava*. Aktualni problemy pravovoho rozvytku v umovakh viiny ta pisliavoiennoi vidbudovy derzhavy. Vyp. 13. Kyiv: Institut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2022. S. 291–296.
5. Savchuk K. O. Trydtsiatylitnia viina 1618–48. *Yurydychna entsyklopediia* v 6-t. T. 6 / Redkol.: Yu. S. Shemshuchenko ta in. Kyiv: Ukr. entsykl., 2004. 768 s.
6. Dmytriiev A. I. Vestfalskyi myr 1648 roku i suchasne mizhnarodne pravo. Monohrafiia. Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, Kyivskiy universytet prava. Kyiv, 2001. 426 s.
7. Denysov V. H. Vestfalskyi myr 1648. *Yurydychna entsyklopediia* v 6-t. T. 1 / Redkol.: Yu. S. Shemshuchenko ta in. Kyiv: Ukr. entsykl., 1998. 672 s.
8. Mustafin O. Spravzhnia istoriia piznoho Novoho chasu. Kharkiv: Folio, 2017. 428 s.
9. Mykiiievych M. M. Liha Natsii. *Yurydychna entsyklopediia* v 6-t. T. 3 / Redkol.: Yu. S. Shemshuchenko ta in. Kyiv: Ukr. entsykl., 2001. 792 s.
10. League of Nations – international organization. *Encyclopaedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/League-of-Nations>.
11. Kolisnichenko K. S. Osoblyvosti mandatnoi systemy Lihy Natsii v umovakh universalnogo mizhnarodnogo pravoporiadku u period mizh dvoma svitovymi viinamy. *Derzhava i pravo*: zb. nauk. prats. Yurydychni i politychni nauky. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. 2010. Vyp. 48. S. 578–583.
12. Lisohorova K., Svistun D. Vid Lihy Natsii do OON: istoriia stanovlennia universalnykh mizhnarodnykh orhanizatsii kolektyvnoi bezpeky. *Aktualni problemy pravoznavstva*. 2020. № 3 (23). S. 5–11. DOI: 10.35774/app2020.03.005.
13. Liha Natsii. *Vikipediia*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Liha\\_Natsii](https://uk.wikipedia.org/wiki/Liha_Natsii).
14. Myroniuk N. D. Mizhnarodno-politychni aspekty stvorennia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii. *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Seriiia mizhnarodni vidnosyny. 2008. № 25. S. 54–63.
15. Denysov V.N. Orhanizatsii Obiednanykh Natsii. *Yurydychna entsyklopediia* v 6-t. T. 4 / Redkol.: Yu. S. Shemshuchenko ta in. Kyiv: Ukr. entsykl., 2002. 720 s.

16. Rosiia z 1 kvitnia pochala holovuvaty v Radi bezpeky OON. *Ukrainska pravda*. 01.04.2023. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/04/1/7159030/>

**Васецький В. Ю. Ретроспективні аналогії і сучасні події в Україні як витоки правотворчості**

У статті аналізуються результати діяльності міжнародних організацій колективної безпеки Ліги Націй та Організації Об'єднаних Націй, а також чинники, що не дали змогу реалізувати їх потенціал для запобігання Другій світовій війні та агресії Російської Федерації проти України. Слабкість Ліги Націй як інструменту підтримання миру зумовлювалася деякою мірою самим Статутом організації, необхідністю згоди всіх її членів для застосування заходів проти агресора. Зазначено, що ООН, хоча й урахувала здобутки і прорахунки своєї попередниці – Ліги Націй, виявилась неспроможною необхідною мірою забезпечувати міжнародний мир. Це проявилось, зокрема, у тому, що кожний постійний член Ради Безпеки має право вето, у тому числі агресор, яким на сьогодні є РФ. Наголошено, що після перемоги України з урахуванням отриманого досвіду можна очікувати суттєвого реформування в правовій сфері в напрямі змін у діяльності, представництві і правил прийняття безпекових рішень. Зазначено необхідним в Україні, незважаючи на воєнний стан, уже тепер приділяти увагу з проведення правотворчої роботи в напрямі запобігання майбутніх агресивних дій і знаходження шляхів з відсторонення РФ, як агресора, від впливу на рішення міжнародних органів.

*Ключові слова:* агресія РФ проти України, Ліга Націй, Організація Об'єднаних Націй, реформування системи колективної безпеки, правотворча діяльність.

**Vasetsky V. Yu. Retrospective analogies and current events in Ukraine as the origins of law-making**

In connection with the aggression of the Russian Federation against Ukraine, an urgent problem is the search for the necessary changes in the legal sphere to ensure international peace and security both in international institutions and in the national legislation of individual states. This primarily concerns Ukraine as a state suffering from aggression. Therefore, it is appropriate to refer to historical analogies regarding the creation of organizations that were intended to oppose the outbreak of full-scale wars.

The purpose of the work is to research on the example of historical analogies the factors of the activities of international organizations of collective security, first of all the League of Nations and the United Nations, which did not allow to prevent large-scale military conflicts – the Second World War and the aggression of the Russian Federation against Ukraine, as well as ascertaining and proving the need for appropriate reform in the legal sphere in the direction of collective security, which requires persistent multifaceted law-making activity, including in Ukraine, which suffers from aggression.

The following historical analogies are considered, related to the events that were the origins of significant changes in the legal sphere: the Peace of Westphalia in 1648, which ended the Thirty Years' War in Europe; the League of Nations is the first international organization created with the aim of achieving peace and security among nations, the impetus for its establishment was the consequences of the First World War; the UN is the legal successor of the League of Nations, formed in 1945 after the Second World War, which took into account the gains and miscalculations of the League of Nations. The founders of the UN are 51 states, including Ukraine.

The example of historical analogies showed that international organizations of collective security, primarily the League of Nations and the UN, were unable to fulfill their main task – to prevent large-scale military conflicts – the Second World War and the aggression of the Russian Federation against Ukraine. The weakness of the League of Nations as a peacekeeping tool was determined to some extent by its Organization's Charter, the need for the consent of all members of the organization to take measures against the aggressor. It is noted that the UN, although it took into account the achievements and miscalculations of its predecessor – the League of Nations, was unable to ensure international peace to the required extent. This was manifested, in particular, in the activities of the UN Security Council as a body that bears the main responsibility for maintaining international peace and security. The weakness of the Security Council is that each of its permanent members has the right of veto. This was especially shamefully manifested during Russia's aggression against Ukraine. Issues of aggression, acts of genocide, and war crimes are constantly brought up for discussion by the Security Council, but this body cannot make a single decision due to the imposition of a veto by the aggressor country – Russia.

It was concluded that after the victory of Ukraine, we can expect a significant improvement in the legal sphere in the direction of changes in the activity, representation and decision-making rules of the reformed collective security organizations. It was emphasized that, despite the state of war, Ukraine should pay attention to the law-making work to create conditions to prevent existing terrible events in the future.

*Key words:* Aggression of the Russian Federation against Ukraine, League of Nations, United Nations, reforming the collective security system, law-making activity.

DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14-209-214